

V. J. HAUNER:

Bitva u Jutska.

(Dokončení.)

Anglické bitevní lodi měly nyní lepší světelné podmínky než Němci a Beatty, jenž byl poněkud napřed, zahlédnuv lodi Hipperovy pozdravil je rovněž na 18 km prudkou střelbou. Scheer viděl nyní, že se blíží jeho konec, neunikne-li ještě jednou z pekelného okruhu

palby. Ale nyní, když byl dobře viděn od několika divisi britských lodí, nemohl se odpoutati tak lehce, jako před tím v 18 h 33 m, a musil něco riskovati. Chtěl obětovati po př. své bitevní křižáky, beztoho těžce poškozené, a nařídil tedy Hipperovi: „Ran an den Feind“ a užiti třeba i klounu. Byla to taktika již zoufalá; Hipperovy lodí byly hrozně rozstříleny a 38 cm projektily bitevních lodí Jellicoeových způsobily na „Derfflingeru“ strašné spousty zničivše obě jeho zadní věže a všechno hasičské náčiní, takže loď hořela plamenem. „Seydlitzovi“ se nevedlo o mnoho lépe, zkáza obou lodí byla již jen otázkou několika minut.

A přece ještě se zachránily. Scheerovi se totiž podařilo v 19 h 20 m zahájit za ochranou umělé mlhy a destroyerového útoku svůj druhý obrát zpět od nepřítele (Kehrtwendung) a tak zmizel znovu anglickému loďstvu jako v propadlišti. Německý torpédový útok se opět nezdařil; jedna německá lodice (S₃₅) byla potopena a ostatní zahnány dříve, než přišly k ráně, lehkou eskádrou komodora Le Mesuriena, zajišťující Jellicoea.

Za to stěna umělé mlhy a odvrát Scheerův zachránil jeho i Hippera. Anglické loďstvo znovu se octlo před otázkou, kde hledati Němce. Beatty byl vpředu, na jihu; Němci zmizeli na západ. Jediná bitevní eskádra, která se mohla odvážit násilného průzkumu a měla k tomu dostatečnou rychlost, byla Evan-Thomasova, jež, jak jsme již vyložili, následkem nepříznivého rozvinutí Jellicoeova byla nucena zůstatí vzadu; Jellicoe se pak po celou dobu bitvy nepotstaral, aby ji povolal do předu, kde by ji byl mohl nyní dobře potřebovati. Takto uplynul nějaký čas než Beatty, plující příliš na jihu, znovu objevil nepřítele. Nicméně v 19 h 49 m oznámil již Jellicoeovi, že vůdčí německá loď se nalézá na zsz. a směřuje k jz. Výslovně pak žádal, by vrchní velitel poručil admirálu vedoucímu čelní divisi (Jerram) připojití se k němu; neboť „můžeme tak odříznouti celé německé bitevní loďstvo“. Ale Jellicoe, jehož dešifrovací služba nebyla zrovna nejrychlejší a jenž se ještě chvíli rozmyšlel, dal příslušný rozkaz adm. Jerramovi až v 20 h 07 m, právě když tomuto Beatty, sledující rychle Němce, zmizel z dohledu.

V této fási bitvy vidíme jasně rozdíl mezi oběma vedoucími anglickými admirály. Kdežto Beatty, od okamžiku, kdy spatřil nepřítele, až do soumraku neměl jiné myšlenky, než aby ho nespustil s očí a držel ho přes všechny svoje ztráty, Jellicoe rozvažoval stále, zda ten či onen pohyb by nebyl nějak riskantní, a jsa příliš úzkostlivý před ponorkami a minami, kterých vůbec nebylo, a před torpédami, která se ukázala úplně neškodnými (ani jedna britská loď nebyla torpédem vážně porouchána), myslil vždy více na to, kterak uchránit svoje loďstvo ztrát, než kterak ráznou ofensivou zasadit nepříteli smrtelnou ránu, třeba přes značné oběti.

Ale vraťme se k německému loďstvu. Scheer, jakmile se vzdálil z dohledu a dostřelu britských lodí, obrátil s celým svým šikem k jihu (19 h 53 m), doufaje, že ho Angličané budou pronásledovat dále směrem na západ a že je zatím předjede, otočí na jv., a dostane se tak na nejkratší cestu k Hornskému útesu, svému přirozenému návratišti. Shromáždil veškeré loďstvo do stěsněné formace a poručil torpédovkám odraziti i za cenu největších ztrát každý pokus britský překaziti tuto záchrannou plavbu. Plul dosud v obráceném pořádku, jak vyplynulo z jeho současné otočky všech lodí v 19 h 20 m, maje eskádru starších bitevních lodí třídy „Deutschland“, která původně byla vzadu, nyní po pravém boku své čelní eskádry dread-

noughtové, na levém boku potlučené bitevní křižáky Hipperovy a zajištěn jsa posunutou clonou lehkých křižáků komodora v. Reutera.

V této situaci admirál Napier, velitel 3. anglické přezvědné eskádry lehkých křižáků, spařil Reutera napříč své dráhy a spustiv naň palbu, oznámil to ihned Beattymu i Jellicoeovi. Beatty sám v 20 h 19 m uzel lodi Hipperovy, na německém boku k sobě přivráceném, a II. německou bitevní eskádu a zahájil na ně palbu. Nyní konečně i Jellicoe byl dostatečně informován o situaci a v 20 h 28 m otočil s celým šikem po divisích na jz. směrem k zvuku Beattyových děl.

Beatty i Napier byli nyní v kontaktu s Němci a za chvíli též kom. Le Mesurier se 4. lehkou křižáckou eskádrou; Němci byli tedy chyceni ze 3 stran a to v posici pro Angličany příznivé. Beattyho palba těžce dolehla na Hippera, již valně zkrúšeného; třetí věž „Derfflingerova“ byla vážně poškozena. Hippera zachránil tentokrát od úplné zkázy jen admirál Mauve, vedoucí II. eskádu, složenou ze starších bitevních lodí, která nyní, jak jsme již řekli, se nalézala na předu šiku. Lodi „Schlesien“, „Schleswig-Holstein“, „Pommern“ utvořily před Hipperem štít; byly za to sice nyní samy postřelovány, ale aspoň ušetřily cennější a zeslabené již bitevní křižáky. Ale aby nouze byla nejvyšší, blížil se nyní zase Jellicoe právě z boku proti německému hlavnímu voji.

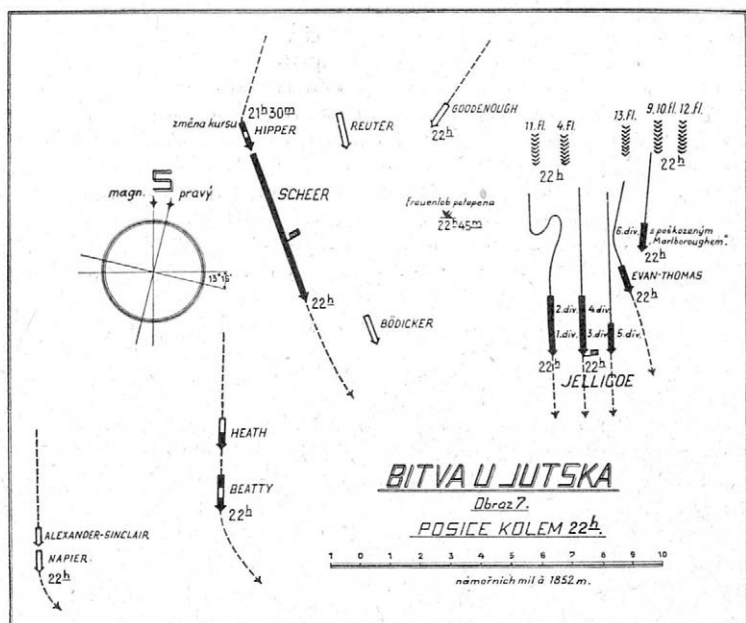
A tu Scheer, jehož situace za tmy kvapně se blížící mohla se nyní státi zoufalou, obává se, by znovu nebyl bojem zatlačen o kus na západ od svého ústupního cíle, obrátil po třetí veškeré svoje loďstvo současně o 16° a v 20 h 35 m zmizel znovu v houstnoucí mlze, dříve než ho Jellicoeův hlavní voj tentokrát spatřil.

Tímto třetím útekem před britským Velikým loďstvem Scheer dokázal zcela nezvratně, že mu od 18 h 30 m šlo jen o záchranu, ne o to, aby probojoval rozhodnou bitvu s myšlenkou na risiko britského loďstva, již se Němci před válkou honosili. První příležitost, kdy nadešel „der Tag“, na který němečtí důstojníci připijeli na svých banketech, den, kdy se Němci mohli změřiti s námořní mocí svého velikého soka, tuto první příležitost Němci hanebně opustili; první velká srážka obou loďstev byla třikrát přerušena a to pokaždé z vůle Němců, kteří třikrát utekli před tváří britského loďstva, kdykoli mělo dojiti k boji na kratší vzdálenost, pro nějž jejich lodi se svou méně donosnou artilerií, ale za to silnějším brněním, schválně byly stavěny.

Nelze sice kritisovati úplně, dokud nemáme v německých úředních zprávách dokladů o tom, jaké byly úmysly a instrukce Scheerovy; ale tolik lze již říci dnes, že „Risikogedanke“ hanebně zkrachovala; německé loďstvo, ač neporaženo, a ač dosud neutrpělo ani citelných ztrát, prchalo po třetí před britskými eskádrami, nerozpakujíc se užití všech pomůcek, jako umělé mlhy a torpédových útoků, aby se mu uniknutí zdařilo.

Od té chvíle, t. j. od 20 h 30 m se britské loďstvo v celku již nedostalo do boje. Co ještě následuje, jsou ojedinělé srážky některých britských křižáků neb torpédových divisí s německými loďmi, vzniklé nahodilým setkáním za noční tmy. Systematické akce již nebylo. Němci měli jedinou myšlenku, uniknout co možná bez boje a bez obtěžování k Hornskému útesu ještě za tmy a Jellicoe, jenž strávil půl hodiny vyptáváním

různých britských velitelů, kde a kterým směrem naposled viděli nepřítele, nemohl si utvořit jasný obraz o situaci a maje, jak se zdálo, za tmy značný respekt před německými destroyery a ponorkami, strach zcela bezpředmětný, ustanovil se bitvu obnovit až ráno, tak jak to učinil též 31. května, před 122 lety, Lord Howe. Ale tehdy v době plachet stačilo nechat nepřítele unikat po větru a posunovat svoje loďstvo za ním tímž směrem, neboť protivník nemohl provést žádného neočekávaného obrátu proti větru; ale nyní, v době páry a velikých rychlostí, sok, jenž v noci zmizel z dohledu, mohl do rána nadobro uniknouti kterýmukoli směrem a proto bylo třeba k zajištění vítězství zůstat s ním v kontaktu.

Úkol Jellicoeův byl tedy, za každou cenu navázat ještě v noci ztracený dotyk, aneb disponovat svým loďstvem tak, aby předešel nepřítele na dráze jeho ústupu. Tuto poslední myšlenku sice anglický velitel měl, ale, jak uvidíme, neprováděl jí dost energicky, takže se nelze ubránit pochybnosti, zda i druhého dne by byl nasadil všecko, aby nepříteli připravil rozhodnou porážku.

Jellicoe nařídil v 21 h 17 m celému loďstvu, aby zaujalo noční pořádek, t. j. shromáždil svoje eskádry ve 3 kolonách vzdálených od sebe vždy 1 nám. míli, a poručil plouti bez světla směrem na jih; domnívá se, že Němci jsou od něho na severozápadě, chtěl jim tedy zatarasit cestu. (Obr. 7.) To bylo správné ale poněvadž britská sestava nebyla nekonečně dlouhá, mohli Němci, od severozápadu plující, uniknouti vždy buď na jihu neb spíše ještě na severu mimo ni. Pravda, Jellicoe učinil jistá opatření; před sebou na jz. měl Beattyho, postupujícího větší rychlostí, než bitevní lodi, a mimo to vějíř lehkých křižáků. Na severu pak, za svým hlavním vojem, umístil všechny své flotilly destroyerů, v řadě pěti mil dlouhé, tak, aby nepřítel přicházející ze západu na východ, ať již jižněji k Helgolandu, nebo severněji k Hornskému útesu, s nej-

větší pravděpodobností narazil na některou část britské sestavy. Mimo to nařídil minokladu „Abdielu“, rychlé to lodi, aby pospíšil napřed a položil novou řadu min jižně od linie 3 britských ponorek, patrolujících na jih od Hornského útesu, resp. od Vylského majáku.

Ovšem toto opatření bylo dosti problematické, neboť tři ponorky i řada min na rychlo položená byly dosti nepatrnou přehradou za ranního šera, nehledě k tomu, že „Abdiel“ mohl být patrolujícími zeppelinů a německými drobnými lodicemi při práci zpozorován a zahrán. Také nepočítal Jellicoe s tím, že při sestavě 20 námořních mil (t. j. 37 km) dlouhé se v noci snadno může stát, že německé loďstvo někde proklouzne, aniž bude zpozorováno a stihnuto od většího počtu anglických lodí. Na signalování v noci a zejména na možnost, při eventuální honbě stihnouti německé loďstvo hlavním v o j e m britským, nemohl se dobře spolehnouti. A tak Jellicoeova opatření byla p o l o v i č a t o s t í, která mohla účinkovati jen tehdy, kdyby byla Angličanům přála zvláště šťastná náhoda a Scheer byl narazil buď na předvoj nebo na centrum britské sestavy. Ale to se nestalo: náhoda byla příznivá Němcům, kterým se podařilo proklouznouti z a z a d k e m Jellicoeova hlavního voje, kde byli zpozorování jen ojedinělými divisemi torpédovek, které jim nedovedly překazit cestu na východ a dospěti do bezpečných přístavů, zejména když i signalovací služba britská za noci byla jak se zdá špatně zorganizována.

Nastává nyní **třetí a poslední fáse bitvy**: od 21 h 17 m do 2 h 30 m dne 1. června, ojedinělé to noční srážky anglických destroyerů s Němci, srážky, jež nebyly jednotně vedeny a podléhaly většinou náhodě.

Scheerovy dispoice byly tak učiněny, aby jeho loďstvo proklouzlo co možná nepozorováno zadním vojem britské sestavy a dostalo se na přímou dráhu k Hornskému útesu. Plul tedy směrem j j v. s rychlostí 16 uzlů, maximální to rychlostí, již mohly stačit starší bitevní lodi a poškozené bitevní křižáky. Přezvědné skupiny lehkých křižáků a destroyery zajišťovaly oba boky jeho sestavy. V 21 h večer byla ještě obě nepřátelská loďstva od sebe vzdálena 7½ nám. mil a to tak, že Scheer, plující na jz., byl na pravém boku Angličanů směřujících na jih; obě loďstva se tedy od sebe vzdalovala. Ale v 21 h 30 m pootočil Scheer, domnívaje se, že již minul Angličany, o 5' na levo, takže oba kursy počaly se sbíhat. Téměř ihned vůdčí lodi zajišťovacích eskáder s obou stran přišly v dotyk. Scheerovy předvojové křižáky narazily na „Castora“, vedoucího 11. flotilu britských destroyerů. Došlo ke krátké přestřelce, při níž zadnější lodice flotily se neúčastnily, jsouce na pochybách, nejde-li o omyl.

Podruhé narazil Scheer na zajišťovací eskádu komodora Goodenougha, skládající se ze 4 lehkých křižáků. Tentokrát britské lodi, jsouce již upozorněny předchozí palbou, byly na střehu; kapitán „Dublinu“ nechal Němce přijít na 720 m a zahájil palbu. Němci ihned rozžali světlomety a prudce odpovídali; dvě anglické lodi byly značně poškozeny; Němci ostatně taktéž, poněvadž oba zadnější anglické křižáky moudře nerozžály reflektorů a pálily ze tmy na osvětlené Němce, z nichž jeden, „F r a u e n l o b“ byl mimo to torpedován „Southamptonem“ a potopen s celou posádkou. Poněvadž bezdrátové zařízení Goodenoughovo bylo ustřeleno, nemohl komodor zaslati vrchnímu veliteli hlášení o nepříteli a Jellicoe, uslyšev střelbu a zeptav se (v 23 hod.) kap. Hawksleye na „Castoru“, dozvěděl se, že jde o srážku s nepřátelskými křižáky, jež považoval jen za pod-

poru německého torpedového útoku, a dále se o věc nestaral — podivuhodná to nevšimavost!

Třetí přišel do styku s Němci kap. W i n t o u r, velitel 4. flotily, a křižák „Boadicea“, přidělený eskádře Jerramově; oba však nepovažovali zprávu za tak důležitou, aby ji telegrafovali Jellicoeovi a prozradili snad tím svoji posíci nepříteli — opět opatrnost, která rozhodně nebyla na místě.

Jellicoe tedy právě v hodině dvanácté, kdy ještě měl nějakou naději předejeti německé loďstvo na jeho ústupu a přiměti je ráno k nové bitvě, nebyl od svých podřízených dostatečně informován a nesnažil se sám, aby si zjednal správného pohledu na situaci — pátá to taktická chyba v této bitvě, spáchaná se strany anglické.

Ale ještě něco horšího nutno mu vytknouti. Jellicoe obdržel totiž v 22 h. 41 m. od admirality z Londýna zprávu, že podle zachycených bezdrátových depeší německých Scheer ustupuje rovnou čarou k Hornskému útesu, kam si na ráno objednal zeppelin. Jellicoe věděl tedy, kde má nepřítele ráno hledati, a mohl snadno obrátit kurs na jv. a předejeti Němce; on však ani tehdy nezměnil své dráhy na jih — to byla šestá hrubá chyba této bitvy — spoléhaje se, bůhví proč, že se jeho cesta s německou skříží více na jihu.

Zcela jinak si počínal německý admirál, jenž rovněž dostal z Neumünsteru zachycený radiogram Jellicoeův, týkající se umístění torpedových flotil v zádi britského dispositivu, a věda nyní od svých křižáků, že se s nimi setkaly, usoudil správně, že bitevní loďstvo britské se nalézají již n a p ř e d, otočil v 22. h. 30 m. o 2' na levý bok, tedy směrem k jv., aby proklouzl za zadkem britské sestavy a dospěl nejkratší cestou ke kýženému cíli. Srovnáme-li tedy o b r a t n o s t o b o u v e l i t e l ů, musíme rozhodně první cenu přisouditi Scheerovi, který neprojevili snad zvláštního hrdinství (Jellicoe ostatně také nikoli), ale dovedl jistě zručněji manévrovati ke svému cíli, než jeho protivník.

V 22 h 40 m, domnívaje se, že se již dostal mimo dosah Angličanů, Scheer pootočil o 3' na levý bok a začal tedy téměř kolmo konvergovati s dráhou posledních anglických flotil zadního voje. Nejprve německé destroyery narazily na 4. flotilu kap. Wintoura. Byl to první zas kontakt s nepřítelem po hodině klidu a měl tedy vyburcovat všechny anglické velitele, neboť je mohl opět uvést na stopu již ztracenou. Bohužel nestalo se tak; kap. W i n t o u r hned při prvním utkání padl; jeho lodice, jež zvolavši heslo obdržela místo přihlasu plnou palbu německých křižáků 2. eskádry, se potopila ještě se dvěma jinými a většina flotily byla rozmetena. Přes to však se flotile podařilo torpedovati křižák „R o s t o c k“ tak těžce, že musil být zanechán na bojišti, a v nastalém zmatku narazil dreadnought „Posen“ na křižák „Elbing“ tak nešťastně, že i tento se potopil. Při tom se stala věc neuvěřitelná. Jedna z britských lodic „Spitfire“ octla se přímo před dvěma německými loďmi, z nichž bližší zamířila ihned klounem na ni. Řadový poručík T r e l a w n y, velitel „Spitfireu“, vida, že neunikne, obrátil kormidlo na pravý bok a vjel sám plnou parou do levého boku německé lodi. „Myslím, že jsem důkladně pošramotil tento křižák“ — napsal pak ve své relaci o bitvě — „neboť 20 stop jeho postranních plátů a část kotevního zařízení zůstaly viset na mé přídě“. Ale také Angličan odnesl srážku těžce; jeho přední kotec byl roztržen, vyraženo mu 60 stop (20 m) postranního plechu a mimo to Němec vypálil právě v okamžiku

srážky svoje přídní děla přímo přes palubu nižšího „Spitfireu“. Projektily sice přeletěly, ale výšleh sfoukl přední komín a most anglické lodice, omráčiv na chvíli všechny důstojníky na něm stojící. Trelawny, přišed k sobě, nemyslí, že by jeho lehká torpédovka mohla přežít tuto srážku, a uvrhl ihned ohnivzdornou schránku s tajnými listinami do moře; ale stal se zázrak; „Spitfire“, jehož tři kotly nepřestaly pracovat, odkulhal se z bojiště a vrátil se do Anglie se všemi trofeji z německé lodi — o níž se pak ukázalo, že to nebyl křižák, nýbrž dreadnought „Nassau“!

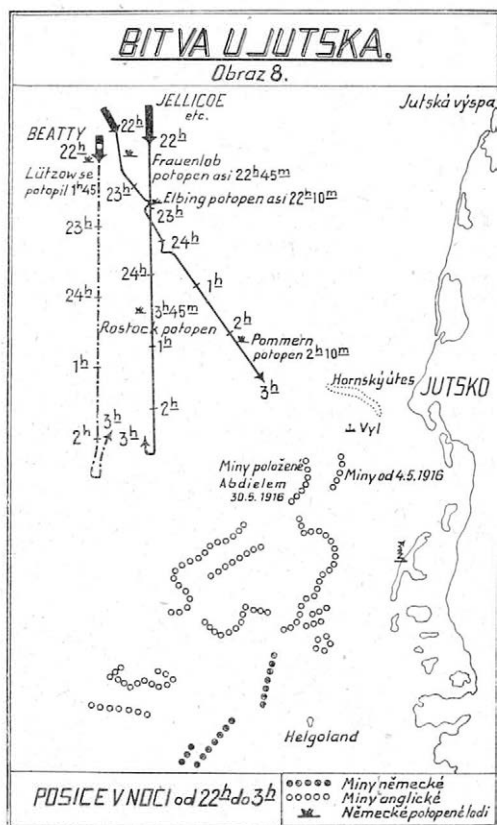
Němci při tom náhodném setkání se 4. flotilou, jejíž velitelé projeví více statečnosti než promyšlenosti a souhry, ztratili 2 lehké křižáky, ale potopili 3 anglické lodice, čtvrtá vzala za své srážkou a všechny ostatní byly více méně poškozeny. A aby váhy na obou stranách se vyrovnaly, stihla Angličany ještě další ztráta. Pancířový křižák „Black Prince“ z nešťastné eskádry Arbuthnotovy, o níž jsme se zmínili při potopení „Wiesbadenu“, byl po zkáze „Defence“ a zneschopnění „Warrioru“ po 18. h večer odtržen od zbytku své eskádry a marně bloudil až do půlnoci hledaje britské loďstvo. Nyní konečně přišel, sleduje strategicky správný směr k Hornskému útesu, do kontaktu s loďstvem, bohužel ne s britským, nýbrž s německým. Vrazil právě v 0 h 20 m ráno dne 1. června na německé centrum. Okamžitě byl v záplavě světla německých reflektorů a na 1500 m v plné palbě 305 cm děl. Dříve než se mohl vzpamatovat a odpovědět, byl prostřelen jako řešeto a potopil se s celou posádkou hoře jako pochodeň.

Boj čtvrté flotily s Němci byl tedy ostrý a zůstala po něm řada hořících trosk, jež musily jasně osvětlovat bojiště. Je podivno, že britský vrchní velitel, jenž viděl i hořící lodi i světelné stěly vypuštěné z napadených lodí, nedal se pohnouti k žádné akci. Omluva, že nedostal ani jediné zprávy a že považoval celý boj za odražení německého torpédového útoku, je planá, neboť kde byl nějaký útok, musil být i nepřítel, a Jellicoe, kdyby se byl nezřízeně nebál torpéd a min, měl ihned poskytnouti svým lodím podporu. Ostatně psychologie anglických velitelů v této části bitvy vůbec je nepochopitelná. Torpédovaný „Marlborough“, jenž s divisí Burneyovou zůstai pozadu, jakož i zadní loď eskádry Jerramovy „Thunderer“ rozeznaly dobře v 22 h 30 m nepřátelský křižák, ale nechťely poslati bezdrátové depeše, aby se neprozradily — jakoby úkolem anglického loďstva bylo se skrývat a ne bojovat! „Malaya“ v 23 h 45 m rozeznala dokonce v září torpédového útoku „Westfalen“, ale ani tato důležitá věc se nedostala na vědomí vrchnímu veliteli!

Jellicoe, i když nedostal hlášení, aneb když obdržel hlášení v nočním zmatku si navzájem odporující, měl jedno pevné vodítko, jehož se však nedržel: údaj admirality z 22 h 41 m o úmyslu Scheerovu proniknout k Hornskému útesu. Toto měl považovat za pevnou direktivu a tam měl hledat nepřítele; bohužel tak neučinil a čím dále tím více se vzdaloval od kursu lodí Scheerových, trvaje z nepochopitelné příčiny na mínění, že najde Němce více na jihozápadě. Nemohu si tuto tvrdohlavost anglického velitele vysvětliti jinak, než zase jeho téměř mystickým strachem před ponorkami a minami; obával se patrně, že vody u Hornského útesu jsou jimi posety a že Němci mu tam chtějí nastražit past, do níž by se chytil, kdyby trval na bezvýhradné ofensivě. „Budeme nuceni odmítnouti přistoupit na nepřítelovu taktiku a nepohybovat se ve směru, kam nás vyzve.“ Tato slova jeho memoranda z 30. X. 1914

musíme stále mít na paměti, chceme-li porozumět jeho taktice, jinak nepochopitelné. Ovšem byla to taktika, kterou, jak historie ukázala, připravil se o rozhodné vítězství, jež by byla Dohoda tenkrát dvojnásob uvítala. Nesmíme zapomenouti, že tehdy současně se probíjával Verdun a Asiago.

Také čtvrtá srážka, která se ještě přihodila, nezpůsobila obratu v taktice Jellicoeově. (Obr. 8.) 13. flotila, která byla poněkud na západ od nešťastné 4. flotily, byla vyburcována z klidu střelbou na tuto; odbočila poněkud na východ a tím odtiskla 12. flotilu

z rovné dráhy stranou. Bylo to osudné, neboť se tím uvolnila Němcům dosti široká cesta mezi oběma anglickými flotilami, na níž německé lodi unikly v 0 h 25 m celkem nepozorovány; jen poslední lodice rozprášené 13. flotily, k nimž se připojily části 9., 4. a 10. flotily, stihly ještě nepřitele; ale tak nešťastně, že jedna z nich „Turbulent“ byla Němci přejeta a potopena.

Tyto půlnoční boje, jež nebyly právě triumfem anglické torpédové taktiky, byly pro Němce celkem příznivé; ztratili v nich dva lehké křižáky, kdežto Angličané 1 velký a 7 destroyerů. Německá organizace služby proti torpédovým útokům jakož i služby u světlometů a děl se ukázala výtečnou; naproti tomu britští velitelé projevili příliš mnoho váhavosti, čekající dlouho s útoky, aby snad nepoškodili některé vlastní lodi, ač musili, neb aspoň měli

vědět, že celé jejich Veliké loďstvo je dávno před nimi na cestě k jihu.

Němci měli nyní za sebou již jen jedinou (12.) britskou flotilu, onu, jež byvši odtištěna na ssv. od bitevního loďstva, mířila nyní na jih, aby dohonila svoje lodě. Její vůdce, kap. Stirling, spatřil nyní za ranního šera — byla 1 h 45 m — na svém pravém boku řadu lodí, v nichž ihned poznal nepřítele. Byla to poslední eskádra starších německých obrněnců třídy „Deutschland“. Stirling, maje k dispozici 12 moderních lodí, ustoupil poněkud, aby se sešikoval k spořádanému útoku, neopomenuv signalovati ihned Jellicoeovi, že je v kontaktu s nepřátelskou bitevní eskádrou; projevil tedy mnohem více rozvahy, než jeho ostatní kolegové. Bohužel jeho signály, zaslané v 1 h 52 m a pak znovu ve 2 h 12 m, nikdy Jellicoea nestihly, neznámo, z jaké příčiny; snad byly zrušeny působením německých elektrických vln. Stirling manévroval bezvadně; jeho útok byl nejlepším námořnickým výkonem ze všech nočních bojů a měl proto také úspěch. Seřadil svoje lodice podle divisí, předejel plnou rychlostí nepřítele a obrátil pak první divisi k bočnímu útoku. Vypálil celkem 12 torpéd na celou německou eskádru; více nebylo možno, poněvadž Němci prudce odpovídali palbou, ale jedna z jejich bitevních lodí „Pommern“, zasažená několika torpedy, potopila se na místě s celou posádkou. Anglické ztráty při tomto dobře provedeném útoku činily jen dva mrtvé.

Palba německých lodí upozornila zbylé lodice 13. flotily, že se za nimi něco děje; jedna z nich „Moresby“, ač měla jen jediné torpédo nabito, provedla pak poslední statečný útok; torpédo trefilo německý destroyer V., jenž ihned zmizel pod hladinou.

Bylo nyní 2 h 40 m a den rychle nastával. Jellicoe upozorněn byv noční palbou a hořícími lodmi, byl by ještě mohl napravit svou chybu a změnit kurs k Hornskému útesu, neb aspoň naříditi některé části svého loďstva, aby tam Němce zaskočila. Neučinil ničeho; naopak, ve 2 h 30 m již byl dal rozkaz, aby celé anglické loďstvo se obrátilo na sever, zavolal k sobě také Beattyho, jenž dosud honil se na jihu za zprávami o německém loďstvu, přešel v pořádek křižovací a dal se na cestu k domovu.

Německé loďstvo bylo nyní již 30 mil od něho na severovýchod a jen asi hodinu cesty vzdáleno od Hornského útesu. Kdyby byl Jellicoe jen čtvrt hodiny ještě déle pokračoval aspoň v kursu na jih, byly by zajišťovací křižáky divise Burneyovy, jež pro poškození „Marlborougha“ zůstávala pozadu, musily za plného denního světla zpozorovati opožděné německé lodě a dotyk mohl znovu býti navázán. Ale štěstí už jednou nebylo příznivo veliteli, který si je nechal uniknouti z rukou, a žádná z anglických lodí se s nepřítelem již nesetkala.

* * *

Tím se končí bitva u Jutska. Je nutno přiznati, že taktickým úspěchem britským nebyla, neboť britské loďstvo ztratilo 3 bitevní křižáky a 2 obrněné, nepočítajíc 7 torpedoborců v bitvě samé; kdežto Němci jen 1 starou bitevní loď, 4 lehké křižáky a 5 torpédovek; mimo to nedovedli Angličané zabrániti Němcům v ústupu. Je sice pravda, že na cestě k domovu se z německých lodí potopil ještě moderní bitevní křižák „Lützow“, kdežto druhý „Seydlitz“, jakož i bitevní loď „König“ byly tak poškozeny, že kdyby Němci byli bývali stejně vzdáleni od svých přístavů, jako jejich protivníci,

sotva tyto 2 lodi byly by unikly zkáze. Mimo to „Ostfriesland“ najela ráno na minu, položenou „Abdielem“, a dostala se domů s obtížemi. Ale to jest jen chabá útěcha, neboť i anglický křižák „Warrior“ se potopil následkem těžkých bitevních havárií na cestě do Aberdeenu, stejně jako destroyer „Sparrowhawk“. Obrněnec „Marlborough“, torpédovaný za bitvy, jakož i poškozená „Warspite“, vracející se domů mimo svaz loďstva, byly by málem bývaly torpédovány německými ponorkami, na ně u pobřeží číhajícími. Celkem Němci ztratili 60.700 t a asi 2500 životů, kdežto Angličané 115.000 t a přes 6000 d. a m., mezi nimi dva admirály, nepočítaje raněných.

Ale ani strategicky nelze bitvu považovati za rozhodné vítězství britské. Jellicoe ve své knize (The Grand Fleet p. 300) praví sice, že vítězná strana se nezavře do svých přístavů, aby z nich už nevystoupila, ví-li, že její země umírá blokadou a že její protivník se beztrápně prohání po moři, ale to je jen útěcha pro duchy prostřední. Jak z celého líčení bitvy, v němž jsem neskrblil kritikou, snad bylo patrné, Jellicoe neměl od počátku pevného předsevzetí probojovat bitvu „usque ad finem“. Celou akci hlavního voje, jenž jen dvakrát na krátkou dobu přišel do ohně, lze nazvat spíše „pokusem“ o bitvu, než skutečnou bitvou, čili, jak praví major Alexander ve své studii „Jutland, a plea for a naval general staff“ (1923), „bylo to spíše odmítnutí bitvy, jehož jsme tu byli svědky, než bitva sama“.

Alexander kritizuje svoje krajany velmi přísně, pravě, že u Jutského britské loďstvo bylo „převojevůdcováno, přemanévrováno a přebito“ od Němců. Při této jinak správné kritice nesmíme však zapomenout, že i přes špatnou manévrovací strategii britského velitele nezbylo Němcům nakonec nic jiného, než uprchnout. Scheer vskutku od 6 h odpolední neměl jiné vůdčí myšlenky, než se dostat ze spárů Velikého loďstva, a všechny svoje pohyby podle toho zařizoval; že Jellicoe s ním ještě večer ztratil dotyk, bylo více zásluhou špatné večerní dohlednosti, než manévrů Scheerových.

Jellicoe hlavně v noci, se svou obezřelou strategií XVIII. století, se neukázal hodným nástupcem Nelsonovým, jehož heslem bylo: „Ne vítězství, nýbrž zničení protivníkov“. Zvítězit znamená vždy riskovat. Jestliže Jellicoe a anglická admirálita se nyní omlouvají, že nemohli veškeré britské loďstvo vystaviti nebezpečí ponorek a min — které však existovalo toliko v jejich fantasii! — lze proti tomu namítnout, že tato taktika se a priori vzdávala rozhodného vítězství, k němuž přece britské loďstvo se svojí ohromnou materiální převahou bylo vystavěno.*)

Je pravda, že Scheer, přehlížeje v 1/4 ráno dne 1. června u Hornského útesu svoje zdecimované loďstvo, nepovažoval se za schopna dalšího útoku a vyžádal si dokonce zajištění zeppelinů, nařídil návrat do přístavů, zatím co anglické eskádry ještě křižovaly v neztenčené převaze po moři. Ale neméně je pravda, že Jellicoe se ve 2 h v noci nepovažoval za dosti silného v pomocných jednotkách, aby přenesl bojiště na ústupní dráhu nepřítelovu, kde mohl získati

*) Srv. kritiku kap. Dewara, z historické sekce britské admirality, v Encyclopaedia Britannica, sv. XXXI. 1922, p. 667. — Již fakt, že celé bitevní loďstvo Jellicoeovo mělo dohromady 2 mrtvé a 5 raněných, svědčí o tom, že bylo svým velitelem jen velmi opatrně nasazováno.

značné úspěchy aspoň proti opožděným a poškozeným lodím německým.*)

O jednotlivých taktických chybách promluvil jsem již v bitvě samé, taktéž o tom, že kruté britské ztráty byly zaviněny lepší jakostí střeliva a jiných technických prostředků nepřítelových, jakož i tím, že anglická admirálita, nemajíc generálního štábu v pravém slova smyslu, nezpracovala patřičně dosavadních lekcí války.

Bitva zůstala nedokončenou akcí, neprobojovanou až do rozhodnutí; i strategicky je příkladem, kterak se válka vésti nemá; jediné příležitosti nebylo využito ze strachu před imaginárním nebezpečím min a ponorek; německé loďstvo, v bitvě nepotopené, zůstalo až do konce války pevnou ochranou právě tohoto moru, který se teprve r. 1917 plně rozvinul, jakož i hrází, zabraňující vstup do Baltského moře v době, kdy Rusko bylo by pomocí Spojenců nejvíce potřebovalo.

Chybná strategie tehdejších správců britské admirality, jak se projevila u Jutska, stala se tak na konec spoluvinnicí na zkáze Ruska. Ohromné škody hospodářské byly způsobeny ponorkovou válkou, která nemohla být dostatečně potírána, poněvadž řada anglických lodí byla vázána německým Širomořským loďstvem, jež zůstalo „fleet in being“, loďstvem v působnosti.

To jsou hlavní strategické lekce z této námořní bitvy, jež je třeba si pro budoucnost dobře zapamatovati.